

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Dopisi morajo biti frankirani
in podpisani ter opremljeni s
štampljko dot. organizacije.

Stane posamezna številka
Din 2.—, mesečno Din 4.—,
celoletno Din 48.—. Za čla-
ne izvod Din 1.—.

Oglasi po ceniku.
Rokopisi se ne vračajo.

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Uredništvo in uprava:
Ljubljana, poštni predal 290.

Čekovni račun štev. 13.562.
Telefon Interurban štev. 3478.

Gospodarska kriza je posledica napačnega gospodarskega sistema.

(Izvelek iz referata s. Jakomina na ljubljanskem shodu.)

Število brezposelnih narašča z vsakim dnem. Najsi takšna ali drugačna statistika poskuša vlivati kakršnekoli blažilne kapljice in s številkami prerokovati, da kriza in brezposelnost že nekoliko pojema, v resnici je ona vedno hujša. Redukcije na vseh koncih, zniževanje mezd, brezplačni dopusti itd., kaj tiste blažilne kapljice številke. Na svetu je okrog 60 milijonov brezposelnih. Če prištejemo k temu še družinske člane, ki jih ta brezposelnost direktno udarja, se to število potoji in početveri. In ta številka je strašna. 60 milijonov ljudi gladije, takorekoč od gladi umira, a tam nekje se življenjski produkti sežigajo, vozijo na gnoj, na njive in mečejo v morje, ker jih je preveč in groze, da se znižajo cene. 10 odstotkov človeštva pleše okrog zlatega teleta, tone v izobilju, a 90 odstotkov hira v pomanjkanju, tuberkulozi in brezposelnosti. To je kontrast, ki kruto slika bistvo človeške družbe.

Statistika govori, da je od leta 1913 do 1928 porastla produkcija življenjskih potrebščin za 18 odstotkov. Prebivalstvo pa je porastlo za to dobo le za 5 odstotkov. Torej, zakaj je glad in pomanjkanje? Že prej je omenjeno, da ta porast življenjskih potrebščin, ki se vsled nizkih mezd in plač in brezposelnosti ne more kupiti, grozi znižanju cen tem produktom. To pa boli kapitalistične žepe in zato rajše mečejo te potrebščine v morje, kurijo z njimi stroje, delajo iz njih gnoj in jih vozijo na njive itd. In vse to v atmosferi vzgoje: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.

Jugoslavija je agrarna država. Pravega industrijskega delavstva je nekako 700 do 800 tisoč, torej z družinami vred računano tvori komaj eno sedmino prebivalstva. In vendar je kriza tudi v kmečkem gospodarstvu. Povprečni letni dohodek od enega kmečkega prebivalca je bil

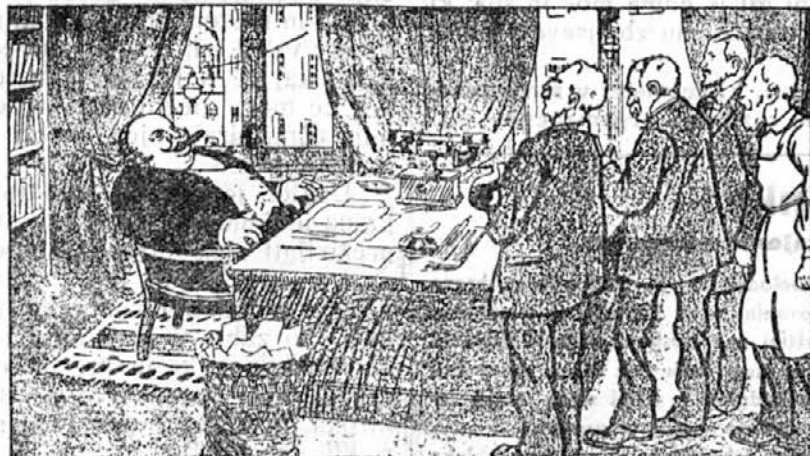
leta 1924	Din 4806
leta 1928	Din 3414
leta 1931	Din 2600

Kmet ne more prodati, a to kar proda, mora dati za bagatelno ceno. Prekupčevalci in mešetarji pa se dobro rede, ker industrijsko delavstvo in prebivalci mest morajo te pridelke kupovati za visoke cene.

Brezposelnost zelo biča narodno gospodarstvo, a kapitalistov to ne gane. Samo da njihovega privatnega gospodarstva preveč ne biča. Ker se je v teku zadnjih let število zaposlenega delavstva znižalo nad 100.000, kar je potrdil tudi minister socialne politike v svojem proračunskem referatu, je zguba delavcev velika. Dnevno izgube delavci nad 4 milijone na dan. Na mesec (25 dni) 100 milijonov, če računamo povprečni zaslužek samo 25 Din dnevno. Na leto (250 del. dni) je to 1 milijarda Din.

Ta milijarda zgube delavskega služka na leto, je ob enem tudi zguba kupne moči. Kajti nad polovico tega denarja bi se porabilo za živilske potrebščine, a tako se ne morejo kupiti in tako kmet ne more prodati. Zato trpi narodno gospodarstvo, država.

Le pogledimo, kako je v Sloveniji? Po podatkih OUZD je 25.000 delavcev manj zaposlenih, všteti k tem rudarje, železničarje in tiste, ki niso nikjer prijavljeni, se ne bomo motili,

»Kaj, osem dni dopusta na leto zahtevate za vsakega delavca? To je naravnost smešno! Povejte svojim sodelavcem, da moja tovarna ni nikak sanatorij!«

Kaj je z anketo za novelizacijo uredbe o odpiranju in zapiranju trgovin in obratovališč? — Kaj je z nedeljskim počitkom in z odpravo nočnega dela za pekovsko obrt v Dravski banovini? Druge banovine so to že uredile in uzakonile nedeljski počitek in odpravile nočno delo v pekovski obrti. — Kaj je z nedeljskim počitkom za brivsko obrt? Brezposelnost brivskega in vlasuljarskega delavstva in delavk je velika, zato naj bodo brivnice v nedeljo zaprte!

Sodrug! Ali plačujete tedensko po 50 par za letošnje knjige Cankarjeve družbe, ki izidejo v oktobru?

Knjige bodo zanimive in zelo lepe, bodite člani, naj Cankarjeva družba samozavestno in odločno gleda v kapitalistični svet kulturne in gospodarske krize. Vi, delavci, ste njena hrbtnica, zato stojte trdno in prispevajte članarino.

če rečemo, da jih je nad 40.000. Izguba na zaslužku dnevno 1 milijon, mesečno 25 milijonov, letno 250 milijonov.

Brezposelno skrbstvo, vključno z vsim prispevkom za Borzo dela, ni temu primerno. Letno dobe Borze dela delavskega denarja, povdarjamo, delavskega denarja nad 10 milijonov. In upravitelji tega denarja, ki niso delavci, ki vsaj po ogromni večini ničesar iz svojih dohodkov ne prispevajo za Borzo dela, so naredili pravilnik, ki je določal, da se je od teh 10 milijonov letno smelo porabiti za podpore le 2 milijona 700 tisoč Din. Če vzamemo 180 tisoč brezposelnih, ki so jih oficijelno našteali leta 1930, bi prišlo na vsakega letno 15 Din. A kam gredo ostali milijoni tega delavskega denarja, takorekoč delavcu od ust odtrganega? O tem gospoda ne razpravljaj.

Zopet se vidi, da je delavstvo samo svoje sreče kovač in da samo s svojimi močmi lahko izboljša svoj položaj. Le pogledimo. Borza dela v Sloveniji je za brezposelne imela v proračunu nekaj nad 1 milijon dinarjev. Razredne strokovne organizacije so dale pol milijona dinarjev, dasi je organiziranega komaj 20% delavstva. Zato mora biti borba strokovno organiziranega delavstva za brezposelno zavarovanje odločna in nepopustljiva.

Če pogledamo izven Jugoslavije, je brezposelno skrbstvo boljše postavljeno. V 10 državah je uvedeno brezposelno zavarovanje. Obvezno zavarovanih je 46 milijonov delavcev in delavk. V Nemčiji traja podpora 1 leto, pri nas največ 6 tednov. V Av-

striji se dobi tedensko 18 šilingov podpore in traja eno leto in pol.

Gospodarska kriza je nekaj takega, kakor indirektni davki. Vse to se zvaljuje na proletarijat. Tisti, ki mora kupovati, ki mora delati, mora davek za trgovca, podjetnika itd., plačati iz večje nakupne cene. Delavec mora davek podjetnika plačati z manjšim zaslužkom, z redukcijo itd.

V Sloveniji je v delu že nekako 80.000 delavcev, kakor poroča OUZD. Dnevni zaslužek teh delavcev je 2 milijona dinarjev. V zadnjih dveh letih so podjetniki znižali plače delavstvu za okrog 25%, kar je dnevno pol milijona, mesečno 13 milijonov, letno 125 milijonov. Ogromen denar, ki ga ni in zato je kupna moč slaba, zastoj je na celi črti, a kljub temu se ne uvažuje 8-urnik in ne odpravijo akordi, kaj šele, da bi se uvedel 40-urni tedni.

Eksistenčni minimum je za odraslega moškega delavca uradno priznan mesečno 800 Din. Za družino: mož, žena in 2 otroka 1970 Din mesečno. Zasluži pa samo 650 Din mesečno. Evo, kako izgleda takšno življenje, a poleg tega še podjetniki znižujejo mezde in plače.

Zato so naše odločne zahteve, da se z zakonom določijo minimalne mezde in plače, da se tako vsaj nekoliko prepreči brezmejno izkoriščanje delavstva.

Zadnje čase je celo cena kruhu porastla, a kmet vključno temu ne more svojega pridelka dražje prodati. Mi vidimo, da se je med kmetiča, ki v potu svojega obraza obdeluje zemljo in konzumenta, ki te pridelke za

svojo prehrano kupuje, vrnila cela vrsta prekupčevalcev in mešetarjev. In ti špekulanti so organizirani, imajo svoje borze itd., ter nezakonitno ropajo delovno ljudstvo. Ko kmet v jeseni po žetvi spravlja pridelke, tedaj ti borzijanci postavijo življenjskim potrebščinam najnižje cene, tako, da ni niti kmetov celoleten trud in znoj obrestovan. Kmet potrebuje denar za davke, za obleko, za zimo, a jih ne more prodati ali pa za naravnost sramotno ceno.

Ko pa so ti borzijanci, posebno žitni, pokupili od kmetov pridelke po tisti sramotno nizki ceni, pa jo brž dvignejo, češ, sedaj ti delavec in meščan kupi, če hočeš jesti, kakor smo določili mi ceno življenjskim potrebščinam. In delavec in meščan, če hoče živeti mora kupiti, a mnogi in mnogi, ki ne morejo, morajo gladovati. In tako gladuje kmet, ki se je celo leto znojil in trpel vročino, a ne more ali pa za nezadostno ceno prodaja svoj pridelok, in delovno ljudstvo, ki premalo zasluži, da bi se do sitega najedlo. Maste se pa in bogatijo, brez žuljevih rok in brez napore možgan, prekupčevalci in mešetarji. Kje je tukaj poštenost, da o pravici ne govorimo. Tako se je zgodilo lani v jeseni, da so borzijanci od kmetov nakupljeno žito za 124 Din meterski stot, dvignili in prodajali za 100% dražje, torej za 235 Din.

Ko tako zakonito kradejo in delajo mastne dobičke, pa še kriče in trobijo v svojih trobilih — dnevnikih, (ki jih žalibog čita in naročuje delovno ljudstvo) o strahotah krize itd., itd., a navidno delovno ljudstvo jim pod vplivom teh dnevnikov, verjame.

Kje je tukaj zakon? Kje je tukaj pravica? Kje je tukaj tisto evangelijsko geslo: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe.

Ko se je na zahtevo razrednih strokovnih organizacij in Delavskih zbornic odločil eden izmed ministrov, da izdela načrt zakona proti draginji, so ta načrt od kapitalistov odvisni hitro pokopali in danes ni o njem ne duha ne sluha.

Razredno organizirano delavstvo zahteva zakon proti draginji in špekulaciji in za njega strogo izvajanje.

Organizira naj se javna kontrola nad poslovanjem podjetij in njih dobički v kateri naj bodo zastopani zastopniki razrednih strokovnih organizacij. Naj se domači kapital ne izvaža in tihotapi v tujino.

Naj se znižajo najemnine zlasti po mestih in industrijskih krajih!

Davki se naj predpišejo progresivno, ne kakor sedaj, da nižji sloji plačujejo ogromne davke, oni, takozvani boljši sloji in podjetniki pa naravnost nezadostne davke. Davek od mezd in plač, takozvani uslužbenski davek se naj ukine, saj moramo itak poleg vsega, še plačevati davek v obliki trošarine pri vsaki stvari, posebno pri življenjskih potrebščinah.

Nekaj neverjetnega je carinska politika.

Češki sladkor je stal na mejo postavljen 1 kg 3.80 Din. Carina je k temu 5 Din za vsaki kilogram. In poleg vsega tega še stane 1 kg češkega sladkorja 12.10 Din.

V strokovnih razpravah, ki so jih pisali strokovnjaki, pa znašajo produkcijski stroški pri našem, jugoslovenskem sladkorju pri 1 kg, 4 Din. Vendar se naš sladkor, čeprav zanj ni treba plačati carine, prodaja po 15 Din. Torej je brez carine naš sladkor dražji, nego češki s carino. Tako zaslužijo letno jugoslovenske cukrarne radi take carine 300 milijonov dinarjev.

Slično je s pivom.

Česko pivo v sodčnikih stane na mejo postavljeno 1 liter približno 2 Din. Jugoslovanski pivovarniški kartel ga pa prodaja po 5,20 Din za liter. In to samo zato, ker je zaščiten z visoko carino, t. j. 6,60 Din od litra. Pa še tožijo pivovarnarji, da kupčija ne gre. Pri prodaji 50 milijonov litrov je ta carina vrgla jugoslovanskim 35-tim pivovarnarjem, poleg običajnega dobička 150 milijonov dinarjev. A pivovarniško delavstvo? Kako je plačano? Vse pivovarne v jugoslaviji so zaposlile 2600 delavcev. In vsi ti so v enem letu prejeli na mezdah le 40 milijonov dinarjev.

Delavska zbornica je v svojem statističnem poročilu izračunala, da plačujejo pri nas davka za 1000 Din dohodka sledeče:

Velekapitalisti	Din 46.—
kmet z 10 h zemlje	Din 101.68
trgovec-obrtnik	Din 124.05
delavec-nameščeneec	Din 185.68

Ali naj še govorimo?

Zato je naša zahteva razumljiva, ko odločno zahtevamo, da se morajo ukiniti vse državne in samoupravne trošarine na vse življenjske potrebščine.

Iz vsega tega, v glavnem povedanega sledi samo eno jasno in čisto:

Delavstvo se mora organizirati do poslednjega moža in ženske. Njegova usoda je v rokah delavca samega in trdno povezan solidaren, zaveden organizirani MI je edina moč in sila, ki ga bo ščitila in mu zboljševala položaj.

Zato vsi, ki še niste, v strokovne, svobodne razredne organizacije.

Vajenci in vajenke!

Staršem in varuhom vajencev in vajenk v vednost.

Novi Obrtni zakon z dne 9. marca lanskega leta določa v § 267 o. z., da pripada učencu, oz. vajencu »po enem dovršenem letu učenja odškodnina za delo«, ki jo mora plačati učni mojster (obrtnik). Koliko mora ta odškodnina najmanj znašati, bo predpisal z uredbo minister za trgovino in industrijo sporazumno z ministrom socialne politike in narodnega zdravja po zaslišanju trgovsko-obrtnih in delavskih zbornic.

Dr. Avgust Reisman v Mariboru pravi v brošurici »Delovno pravo« na strani 86., drugi odstavek: »V veljavi pa je ta § 267 že sedaj, čeprav še nimamo navedene uredbe. Učenci, ki so dovršili eno leto učenja, imajo torej že sedaj pravico do odškodnine za svoje delo.

Preden je izšel novi Obrtni zakon, so izdelale vse delavske zbornice v državi skupni predlog uredbe na podlagi § 267 o. z., kjer se določa vajencem za delo minimum odškodnine. Predlog se glasi:

§ 1. Delodajalec, ki daje učencu za čas učenja stanovanje in hrano, ni dolžan dati v drugem in tretjem letu nikake nagrade. V 4. letu pa je dolžan dati 20 odstotkov plače, določene v smislu § 5. te uredbe.

§ 2. Delodajalec, ki ne daje učencu za čas učenja stanovanja in hrane, je dolžan dati v drugem letu 40 odstotkov, v tretjem letu 60 odstotkov, v četrtem letu pa 80 odstotkov plače, ki je ugotovljena na način, predpisan po § 5. te uredbe.

§ 3. Delodajalec, ki daje učencu hrano brez stanovanja, mora dati učencu minimalno plačo v višini ene tretjine, a delodajalec ki daje učencu stanovanje brez hrane, mora dati učencu odškodnino v višini dveh tretjin iznosa, navedenega v § 2. te uredbe.

§ 4. Ako delodajalec da vajencu obleko in jo je vajenec sprejel, tedaj se zniža učencu pravica na odškodnino za vrednost obleke.

§ 5. Plača, ki služi kot osnova za odmerjanje odškodnine v smislu § 1. do 3. te uredbe, je najnižja povprečna zavarovana dnevna OUDZ. Banska uprava bo objavila vsako leto najnižje povprečne zavarovane dnevnice delavskega zavarovanja.

§ 6. Ta uredba dobi veljavnost z dnem objave v »Službenih Novinah«.

Sicer te odškodnine ne bodo kaj visoke, toda bolje je nekaj kakor nič. Zahtevamo samo, da naj se to čim prej tudi uveljavi.

V svrhu objasnitve zakonitih določb in stavljenega predloga je sklicala Strokovna komisija za Slovenijo v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani v petek dne 5. maja 1933 ob pol 8. uri zvečer javen shod z dnevnim redom: Zaščita vajencev in njih pravice po Obrtnem zakonu, kjer je referiral sodrug dr. Celestin Jelenec.

Shod je bil impozanten in dvorana Delavske zbornice je bila natlačena. Enaki shodi se bodo vršili tudi v Mariboru, Celju, Ptuj, v Guštanju, na Jesenicah, v Trbovljah, Zagorju, Hrastniku in v Kranju.

Uveljavljajmo sami Obrtni zakon!

Javno žensko zborovanje.

(Krik človeka zoper lažnjivo moralo in kulturo.)

Po inicijativi Zveze delavskih žen in deklet, ki deluje nekaj časa sem zelo intenzivno, so ženske organizacije (»Zveza del. žen in deklet«, »Ženski pokret« v Ljubljani, »Zveza akademsko izobraženih žen«, sekcija Ljubljana) sklicala v nedeljo 7. maja 1933 ob 4. uri popoldne v dvorani Delavske zbornice javno žensko zborovanje.

Razmere v današnji človeški družbi so tudi glede razmer do ženskega in materinskega vprašanja postale nevarne. Lažnjiva morala visoko dviga svojo glavo, a v sencali

soban, sob itd., pa se vrše orgije in moralni zločini. Poleg vsega se pa približa, da je dolžnost ženske roditi, ne glede na to, ali otroke lahko preredi ali ne. Da potem otrok od gladi umre, ali od vsemogočih bolezni in pomanjkanja hira, da se ne more učiti, ker ni sredstev, vse to ni greh.

Vse to je pobudilo zavedne in odločne žene, ki ne gledajo samo na sebe, kot žensko, nego da so tudi človek. Sklicale so shod in izdale proglas:

Čas je, da se tudi me zdramimo, kakor se dramijo žene vsega sveta.

Gre za naše najdražje, naše otroke, katerih mnoge od nas ne morejo več preživljati.

Stroji, ki se vsak dan bolj popolnujejo, proizvajajo vedno več življenjskih potrebščin. Toda od vsega napredka ima dobiček samo kapitalist, najširšim množicam delovnih ljudi pa je odvzeta možnost služka, možnost življenjskega obstoja, ker njihove delovne moči nadomešča stroj. In vendar bi moral stroj prinesiti blagostanje predvsem delovnim ljudem, ko bi bile dobrine, ki jih proizvaja, pravično razdeljene. Res je, da mora iti za doseg tega cilja stremenje in borba vseh delovnih in poštenih ljudi, zlasti pa žen, katere vsled teh razmer največ trpe: kajti, kaj je hujšega za mater, kakor če mora gledati, kako pred njenimi očmi hira jojeni otroci od pomanjkanja?

Dokler je pa taka ureditev, kakršna je danes, ki nam krati možnost preživljati naše otroke, zahtevamo vsaj to, da nas ne bodo silili roditi več otrok kakor jih moremo preživljati. To zahtevo nam narekuje naš čut dolžnosti, ki je pri materi pač najmočnejši, kadar gre za njenega otroka. In ta čut ji pravi, da ne sme roditi otrok, katerih ne bo mogla hraniti in oblačiti, ki bodo shirali in zveneli v stradanju, še preden bodo dorasli. Ali ni dovolj revščine, dovolj stradanja, katerega obeta naraščajoča kriza še podvojiti? Največji zločin in barbarstvo naše dobe je, da so matere prisiljene roditi otroke, a jih nihče ne vpraša, kako jih bodo preživljale. To je strahotna in zločinska »logika« današnjega sistema.

Često vidimo cvetoče in zdrave gospe, ki imajo dovolj sredstev, da bi lahko preživljale kopico otrok, pa imajo vendar samo po enega ali dva. Ne spotikamo se nad tem, saj to je njihova osebna svoboda in pravica, da rode otroke po lastni uvidevnosti. Toda kričeča krivica je v tem, da si te žene lahko kupijo to svobodo in pravico s svojim bogastvom, dočim roma revna žena za isto dejanje v zapor. A kdaj je bila radi tega v zaporu kaka bogata gospa?

Žene! Matere! Zahtevamo enako pravico za vse! Zahtevamo spremembo usodepolnih predpisov zakona, ki zlasti žene revnejših slojev vklepajo v verige, ki nas silijo,

da spravljamo na svet otroke sebi in njim v brezmejno gorje! **Zahtevamo, da se § 171 spopolni tako, da se sme žena ubraniti otroka, ki ga ne bo mogla preživljati.**

Dostikrat nosi otrok tudi strašne posledice pijanstva ali težke dedne bolezni staršev, ki se maščuje na nedolžnem otroku. Tudi v tem primeru zahtevamo prav v imenu tega otroka, da smemo preprečiti njegovo rojstvo.

Nemoralno in nečloveško je tudi, da bi morala donositi žena, katere oploditev se je izvršila vsled posilstva ali krvoskrustva.

Smo proti odpravi ploda, ker vemo, da je to škodljivo za žene.

Zahtevamo le, da se žena primereno pouči, kako se pravočasno ubrani nosečnosti ter da se dovoli splošna uporaba preventivnih sredstev in se tudi revnim ženam omogoči njihova nabava.

Za slučaj pa, da se žena začuti nosečo pod tako težkimi okoliščinami, kot so zgoraj omenjene, **zahtevamo, da se ji dovoli prekinitve nosečnosti ter naj se v tem smislu § 171 spopolni sledeče:**

(3.) Odprava ploda ni kazniva, če noseča žena plodu ne more donositi, ali če v nosečem stanju ali po otrokovem rojstvu ne bi mogla opravljati svojih pridobitnih ali gospodinjstkih poslov in bi bila s tem ogrožena njena lastna eksistenca, ali pa eksistenca osebe, za katero je po zakonu dolžna skrbeti in ki ji je prav tako blizu, kakor otrok, čegar rojstvo pričakuje.

(4.) Odprava ploda ni kazniva, če se ugotovi: da je oploditev povzročena vsled posilstva ali krvoskrustva ali da bo otrok telesno ali duševno težko obremenjen.

Shod je bil naravnost manifestacijski. Referiral je s. dr. Tuma, a pozdravili so zborovalke zastopnik Strokovne komisije za Slovenijo s. Vuk in drugi. Zborovanje je otvorila s. Brezarjeva. V imenu Zveze akademsko izobraženih žena je govorila ga. dr. Grossmann, v imenu Ženskega pokreta pa gdč. Vodetova.

Da, resnična kultura je v pravilnem pojmovanju človeškega dostojanstva in ne v lažnjivih frazah, pod katerimi je skrito ponižanje človeka.

Oblast daje pravico.

Pesnik Goethe polaga v svojem »Faustu« Mefistofelu na jezik besede: »Če ima kdo oblast, ima pravico.« Bismarck pa je rekel: »Oblast ima prednost pred pravico.« Bismarck je sicer te besede tajil. Toda 27. januarja 1863 je rekel v pruski poslanski zbornici: »Konflikti se rešujejo z oblastjo; kdor ima oblast v rokah, se vrše tudi dogodki v njegovem zmislu.« V vseh učiliščih o državnem pravu tudi čujemo, da je le oblast podlaga pravice. Nemški podjetniški list piše: Če kdo hoče imeti pravico, mora krepiti oblast,

ker oblast podpira in ščiti pravico. Ustava, država brez oblasti je podobna mlinu na veter... Končno vidimo v Nemčiji na krmilu vlado, ki ima oblast in voljo, da se uveljavi, čeprav gre trdo. Zgodovinska zasluga Hitlerjeva in njegovega gibanja je, da je ustvaril to oblast. Brez nje bi nikdar ne bilo mogoče odstraniti rdeče vlade, ki je ovirala vsakršen napredek.

Tako piše list nemške težke industrije in poveličuje Hitlerja, češ, da je znal izrabiti svojo oblast. Nemški kapitalizem je bil nekoč po-

Pesem dela.*

Podajmo, bratje, si roke!
Stopimo tja na vrh gore
vsi kot družina ena!
Naj ne moti nas nobena
težka, črna skrb! Družnost le
polni naj danes nam srce!

Zapojmo pesem iz srca!
Odmevala bo do neba!
O tvorni silil pesem!
Poem o soncu in pravici,
poem o véllki resnici,
da svet je delo naših rok!

Predolgo že vkovan nam duh!
Naj sever se zbudi in jug,
naj dvigne vzhod se in zahod!
Naj delo slavi svoj pohod!
Osvobodí naj se verig!
Že dozorel svobode krik!

—ok.

* Pesem je prirejena za pevske zборе »Svobode«.

**Pristopajte k
Cankarjevi družbi!**

Delavska pesem.*

Iz bede, iz
noči trpljenja — v boj, v boj!
Pogled ko blisk,
ponosno čelo — tak
je delavec mil'jon,
ki z mečem v roki
sojeno mu strelj noč je robstva!
[Naprej zastave naše!
Naprej v silni boj, mil'jon!
Naprej, naprej!
Borci vsi na plan!
Saj svet je naš! Saj je prišel naš dan!]

Predolgo že
zlato vklepa duh v spono,
ubija vso
radost, življenje vse!
Zakladi vsi so ljudski!
Naj bednim sreče že zasije dan!
[reiren kakor zgoraj!]

Kaj bandér nam,
pisanih zastav je mar?
Srce za rdeč
le prapor nam gori!
Saj on sam glad
on sam prepad nam koptje!
Saj skupna je sramota, skupna bol!
[reiren kakor zgoraj!]

—ok.

* Pesem je prirejena za pevske zборе »Svobode«.

Himna.*

Čutite li, bratje, sestre,
da mrtvega ga ni,
v rókah tvornih
atóma vam stvari?
V pesti vaši
vse kar mrtvo zdi se, vse
ko blisk vzplamtí:
kovine, rude,
les, pa biser, svila, kruh!
Kjer roke kujejo
— udar na udar! —
poraja znova se
stvaritve nove prvi dan!

—ok.

Šolski izpit.

Pod tem nazivom priobčuje ameriški časopis »American Guardian« tole satiro na potrpežljivost neposedujočih in delavskih slojev v dobi današnje krize.

»Ali bi mulla poginila od gladi, če bi do trebuha stala v zeleni detelji za klajo?«
»Ne!«

»Pravilno!«
»Ali bi opica poginila od gladi, če bi ji viselo preveč kokosovih orehov pred gobcem?«

»Ne!«
»Prav dobro!«
»Ali bo poginila od gladi štoklja, če ji bo skakalo preveč žab pred kljunom?«

»Ne!«
»Izvrstno!«
»Ali bo poginil od gladi kak črv, ker ne more obvladati jabolka, v katerem rije in se gosti?«

»Ne!«
»Slajno!«
»Ali bo poginila ličinka, ker je sira, njene najljubše hrane, toliko, da sega do neba?«

»Ne!«
»Izborni! Zdaj pa pazi: Ali bo umrl svoboden in neodvisen državljan te države zaradi tega, ker so se nakupičile zanj prevelike zaloge življenjskih potrebščin?«

»Da, bo umrl!«
»Vedno boljše. Lahko se poteguješ za dober red. Kaj je torej razlika med mulo, opico, štokljo, črvom in ličinko na eni strani ter med svobodno rojenim državljanom na drugi strani?«

Na to, če morajo svobodni državljani res mirno gledati, kako se na eni strani uničujejo živila, na drugi pa ljudje zaradi prevelikih zalog živil umirajo od gladi, naj si odgovori čitatelj sam.

(Cv. K.)

* Pesem je prirejena za pevske zборе »Svobode«.

nosen, da je ustanovil pravno državo. Sedaj triumfira pa oblast nemoteno. Delavsko gibanje občuti to oblast. Zakaj pod skupnim pojmom »marksizma« ni končno računati nič drugega kakor delavsko gibanje. Državni kancler Hitler je objubil, da bo v Nemčiji v desetih letih iztrebil marksizem. Opira se pri tem na oblast, ki, kakor pravi podjetniški list, dela pravico, toda pravico, ki ruši delavcem njih domove, jih ropa, požiga njih knjige in spise, prepoveduje njih organizacije in časopise, odvaja njih zaupnike, jih v ječah muči in mori. Gospodje kapitalisti naj se le vesele te oblasti, ki jo Hitler na tak način izvaja in mu pomagajo rjavi podivjanci; dan povračila za tako »pravico« ne more izostati. Roke, ki izvajajo oblast, se v zgodovini menjavajo.

Zdramite se!

Ogromne množice proletarijata, ki bi bile voljne delati, ki žele aktivne udeležbe v produkcijskem procesu, se klatijo po cestah, loveč se za kosček kruha, ki naj bi jih vendar ohranil pri životarenju, če tudi nima ne zanje in ne za celotno družbo takšno življenje nobene cene. Sklonjene glave pri teh popotnikih, ki pa jih takozvani boljši sloji često nazivajo z lenuhi in potepuhi, ki jih nosi zemlja brez koristi, pa nam dokazujejo, kaj vse mora toliko ponižan človek pretrpeti. Res je. Pravi izobčenci iz družbe so, a ne popolnoma po lastni krivdi, se manj pa po krivdi njih posameznika. Mnogo jih je, več milijonov, ki živijo dalje svoje monotono življenje in so, brez moči, da bi si izboljšali svoj položaj. Toda oni, ki jih nazivajo lenuhe, ki jih javno tajijo, da jih vsaj pri nas ni, ki bi res ne mogli najti zaposlitve, naj bi se predvsem zavedali, da so povzročitelji tega, česar so oni žrtve. Oni, ki je njih pohlep po neomejenem profitu, razacionalizirali obrate do tolikšne mere in le na škodo delavcev, mesto v obojestransko korist. Dali so vse svoje energije, skozi vso mladost, za razvoj, da je sedaj na tem višku, in ki naj bi služil njim in vsem bodočim rodovom, a njih pionirstvo je stopilo izključno v službo kapitalistov, ki so jim sedaj pokazali nezaželjeno pot.

In vi proletarci? V vseh dosedanjih družabnih oblikah, kjer se je moral boriti razred proti razredu, ste nasledili raznim frazeologom. Krivice ste iskali tam, kjer jih ni bilo. Svoje sovražnike ste videli v strojih, ki so bili v moči opravljati dotedanja težka ročna dela, namesto da bi gledali na posestnika oz. lastnika stroja. Otresti se niste mogli večstoletne tradicije, da to je in ostane tako. Primanjkovalo vam je spoznanja, zavesti, da je treba z napredkom tehnike tudi spopolnitev in preorientacija mišljenja in naziranja. Pozabili ste skoziin-skozi na važno nalogo članstva, da bi sporedno z napredkom osvajali po sebi ustvarjene dobrine, ki naj bi služile vsemu človeštvu, in ne da se jih polaste poedinci. Tako se je podzavestno zagazilo v sedanje stanje, iz katerega bo le težko iziti, še brez nadaljnjih žrtev, kjer bodo še prav oni, ki so s svojo mlačnostjo, klečplazstvom, pohlepom po napredovanju, branili in ovirali razvoj, ki ga bodo pospeševale mlajše moči v svojih organizacijah.

Sedaj kličete na pomoč. Sredi starega sveta, ki se vije na vse kriplje, da s pomočjo in na račun delavcev samih pogazi delavski razred, pa najsibo to pri nas ali kjerkoli, in da brez škode za svoje profitarke žepce, odpravi razredna nasprotstva, katera je sam zaostрил do skrajnih mej. Da-li pa je to mogoče, bomo pa že še videli, ker vemo, da se trajno ne da zaustaviti razvoj, pa če se izvaja še tako kruti teror nad razredom, ki je nositelj bodočnosti. Mogoče je zadati težke udarce razkropljenemu delavstvu, a odpraviti razrednih nasprotstev po njihovem zamislu ni mogoče.

Delavci in nameščenci! Ali res še nečete uvideti, da kapitalizem bije zdaj enega s pomočjo drugega in obratno. Ne bodite malodušni in ne plašljivi. Vse počete in rovarjenje proti nam izvira iz njih strahu, v nas pa naj ustvarja zavest, da smo že davno prekoračili omejen krog, ki so ga nam odmerili posvetni jerobi, radi tega, da bi sadove našega truda nemoteno uživali oni, kar pa mora nas še podkrepiti, da storimo močno falango, ki bo slonela na medsebojnem zaupanju in razumevanju, ker le tako si ustvarimo oni položaj, ki nam pripada.

Vsem brezposelnim pa naj bo sedanje stanje, katerega so delno krivi tudi sami, kot kažipot za bodočnost, da se ne bodo opredelili posamezno, temveč v močne razredno bojne strokovne organizacije, ki bodo v moči rešiti zavoženi položaj, katerega smo povzročili vsi, posebno pa oni, ki od vseh dob živijo na račun zaposlenih, pa naj bo to število veliko ali majhno, in pa njih hlapcev iz delavskih vrst.

Vsi zavedni delavci morajo biti strokovno organizirani.

Za normiranje delovnega časa

Predlog centrale »Ujedinjenega Radniškega Sindikalnega Saveza Jugoslavije« (URSSJ) gospodu Ministru socijalne politike in narodnega zdravja. — Proti brezposelnosti. — Za reorganizacijo Inspekcije dela.

Na razpravi v Narodni skupščini o budžetu za tekoče leto je bilo popolnoma pravilno poudarjeno, da »se težki gospodarski položaj, ki nas je objel, najizrazitejšo vidi v nezaposelnosti in zavarovanju delavstva«. Naval delavcev na borze dela in padeč števila zavarovanega članstva so barometer pridobitnega dela v državi. V letu 1931 je šlo skozi borze dela 272.974 nezaposlenih delavcev, a v letu 1932 pa 435.060, torej 162.086 delavcev več. V teh dveh letih je bilo stanje zavarovanih delavcev 609.190 v letu 1931 in 537.600 delavcev v letu 1932. Povprečno število zavarovanih delavcev je padlo na 550.000, kar pomeni, da je, ne všteti sem rudarjev, železničarjev in drugih prometnih delavcev, v državi čez 100.000 delavcev brezposelnih.

Ta številka je za našo državo resen opomin, da je potrebno za brezposelne podzveti širokopotezno akcijo.

Najvažnejše je, da se gleda na to, da se brezposelnim najde delo.

S tem bi bilo zelo olajšano delo za nadaljnje delovanje za odstranitev brezposelnosti.

Z odredbo o odpiranju in zapiranju obratov in trgovin in o delovnem času pomožnega osebja od 16. aprila 1929 je predpisana za delavce in nameščence raznih panog in strok dolžna dnevna, odnosno nedeljskega dela.

»Kaj se braniš, človeštvo je več, kakor nekaterniki.«

V nešteto slučajih iz vseh panog pa je dokazano, da se podjetja ne drže odredbe o delovnem času, nego ga podaljšujejo preko zakonitih mej.

Posledice od tega so dvojne. S podaljševanjem delovnega časa se nivo mezd in plač reducira, a drugemu delavstvu se ne da dela.

Z normalnim delovnim časom bi vsepovsod bilo v veliki večini zaposlenih mnogo danes brezposelnih delavcev in nameščenec.

Zato mislimo, da je ena najvažnejših nalog za odpravo brezposelnosti, da se strogo izvajajo odredbe o delovnem času.

To nadzorstvo lahko v polni meri vrši **DOBRO ORGANIZIRANA SLUŽBA DRŽAVNIH INSEKCIJ DELA.**

Naša inspekcijska služba pa je sedaj nezadostna. Od 16 inspektorjev in 25 tajnikov Inspekcije dela v letu 1922 smo v letu 1929 padli na 8 inspektorjev in 8 tajnikov. Po službenem poročilu niso mogle Inspekcije dela v nobenem letu pregledati več podjetij, kakor za skupno 150.000 delavcev. A zakon predpisuje, da Inspekcije dela morajo pregledati vsako podjetje najmanj dvakrat na leto, to je, da vseh 600.000 delavcev nadzirajo dvakrat letno — kar zopet pomeni, da bi morali obhoditi podjetja za skupno 1 milijon 200 tisoč delavcev in ne kakor sedaj, ko pregledajo komaj le za 150 tisoč.

Da bi se služba Inspekcije dela kolikor toliko aktivirala, da se za skupno delo zvežejo Inspekcije dela in Inspekcije parnih kotlov, t. j. socialna in tehnična, ki delajo danes čisto oddvojeno.

Inspekcije dela so brez sredstev, medtem ko Inspekcije parnih kotlov niso brez sredstev, ker se za njihove preglede morajo plačati takse.

ZATO SE NAJ VSA PODJETJA, KJER SO PARNI KOTLI, PREDAJO TUDI NA SOCIJALNO INSEKCIJO ORGANOM TEHNIČNE INSEKCIJE. A v drugih podjetjih, kamor organi tehnične inspekcije ne zahajajo, naj to vrši Inspekcija dela.

Ta mera še sicer ne bo za izvrševanje kontrole nad izvrševanjem socijalne zakonodaje popolna. Ali vsekakor bi se naredilo dvakrat več kot dosedaj.

Inspekcija dela bi pa še posebno lažje delala, če bi bila v tesnem sodelovanju z delavskimi strokovnimi organizacijami in brezpogojno vezana na delavske in nameščenske zaupnike po podjetjih. Čisto gotovo je, da bi z uveljavljenjem take kontrole število brezposelnih znatno in naglo padlo, ker bi z normaliziranjem delovnega časa znatno število nezaposlenega delavstva in nameščenstva dobilo zaposlitev.

PRESEDNIŠTVO URSSJ.

Zlato naše hrane

„Pekatete“

Makaroni, spageti in juhine zakuhe.

Anarhija v današnjem gospodarstvu.

Nikdar prej se še ni tako jasno videlo, kako neurejen in nepopoln je današnji tkzv. gospodarski »red«. Do kakšnih absurdnosti in protislovij je prišlo današnje gospodarstvo, naj nam pokažejo te-le vesti, ki jih postavljamo poleg mnogih drugih, o katerih smo svojčas že poročali:

V Kanadi in v Zedinjenih državah Sev. Amerike je moralo mnogo farmerjev (poljedelcev) pustiti svojo pšenico segniti kar v steblih na polju, ker ni bilo izgledov za prodajo. V Newyorku so ugotovili, da gine v morju nešteto rib zaradi prevelikih množin mleka, ki je bilo izlito v morje. V Oaklandu, Kalifornija, so izlili v enem mesecu več kakor 450.000 litrov mleka v vodo. Da ohranijo ceno jajc na isti višini, so igrali Rotary-klubi v Kaliforniji s 60.000 komadi jajc znano igro baseball! Ob istem času — poročila list »Bodenreform« — pa je 60 odstotkov vseh newyorških otrok premalo prehranjenih in se polagoma bližajo izgledovanju in to po ugotovitvah Družbe za izboljšanje položaja revnega razreda v Newyorku. Še nikdar v vsej zgodovini Newyorka ni bilo v tem mestu toliko ubošva, bede in pomanjkanja kakor danes. Nikdar še ni bilo toliko rodbin tako na koncu z vsemi sredstvi, nikdar jih še niso toliko vrgli iz stanovanj in deložirali in še

nikdar ni bilo toliko boleznih, ki izvirajo iz nezadostne prehrane. Da, še nikdar ni bilo toliko lakote, in toliko prezebanja kakor zdaj.

Da poslušamo dalje: Dnevno poročilo hamburške blagovne interimne borze poroča, da je bilo do konca januarja t. l. uničenih že 13,5 milijonov vreč kave, in da hočejo z naprej uničiti dnevno po 70.000 vreč kave. Če bodo izvedli ta načrt, znači to letnega uničenja 20 milijonov vreč kave, kar bo pač res pripomoglo k temu, da bodo cene kavi poskočile, ali kakor pravijo, da »se bo trg olajšal«.

In za zaključek: Zaradi prevelike produkcije masla, ki je nastala predvsem zaradi izgube nemškega trga in nemškega odjema, pripravljajo danski poljedelski krogi načrt, da se uniči en del danskih krav mlekarij, da se na ta način omeji produkcija mleka in masla. V teku šestih tednov se mora na Danskem zaklati 14.000 krav-mlekarij. Da bi se pa na drugi strani s tem izrednim klanjem ne oškodoval trg mesa, se bo meso teh 14.000 krav predelalo v redilno in mastilno klajo za svinje. Preveč masla je: zaradi tega je treba zaklati krave-mlekarij. Ali kdo naj poje te zaklane krave? Pa vendar ne ljudje! Saj oni ne morejo kupiti niti mleka niti masla od teh krav, kako pa naj potem kupijo goveje meso? — 14.000 krav bodo torej predelali v svinjsko klajo, svinje se bodo redile in uspevale in pridobile na masti. Toda kdo bo pa pojedel to mast in kdo svinjsko meso? Pa menda vendar ne ljudje. Kaj, z njimi bodo morda enkrat čez čas krmili postvri, s postvrimi ščuke in potem?

Pri takem gospodarskem »redu«, kakor obstoji danes in imamo zgoraj zanj jasne dokaze, morajo ljudje gladovati in umirati od lakote zaradi tega, ker je preveč živil in življenjskih potrebščin — samo, da ostaneta sveti profit in moloh kapital neokrnjena in neprizadeta. Za njima pride pa lahko potop!

(Cv. K.)

Širite naš list!

„Uspehi“ racionalizacije.

Da ima racionalizacija, ki je bila izvedena v industriji v tekočem stoletju poleg solčnih strani tudi senčne, je znano marsikom. Iz Bulletin V. S. K. (Basel) navajamo nekaj primerov, ki naj pokažejo, kako je racionalizacija v ogromnih razmerjih povečala in zvišala možnosti produkcije:

V premogovnikih je bilo delo do nedavna navezано večinoma na ročno delo. V novejšem času pa je bila storitev posameznega rudarja zaradi uporabe stisnjene zraka in strojev povečana za dnino od 1.161 kg na več kakor 2000 kg. Primer in dokaz zato nam n. pr. nudi naša Trboveljska premogokopna družba, kjer producirajo danes z manj kakor 5.000 delavci več premoga, kakor so ga pred 10. leti z 10.000 delavci.

V železarski industriji je narastla letna storitev posameznega delavca od početka racionalizacije od 457 na 650 ton.

Preden je Henry Ford izdeloval avtomobile na tekočem traku, je zahtevala dovršitev enega avtomobila porabe 4.500 delovnih ur, zdaj pa je potrebnih za izdelavo enega avtomobila po Fordovi metodi samo okroglo 400 delovnih ur, torej za 11 krat manj časa.

Izdelava namiznega stekla je bila nekaj umetno rokodelstvo, moderna izdelava namiznega stekla po avtomatični poti zahteva pa le nekako petnajsti del onega ročnega dela, kakor je bilo potrebno v starih steklarnah, ki so izdelovale namizno steklo.

Posamezen delavec je napravil prej 450 kosov opeke, moderen stroj pa izdela dnevno 40.000 kosov.

Pred letom 1919 je napravil posamezen delavec dnevno 75 električnih žarnic; poseben stroj za njih izdelavo pa jih izgotovi danes dnevno 75.000!! Tisočkrat več...

Pri izdelavi klin za britje danes znači storitev ene delovne sile isto količino kakor storitev 500 delavcev še pred dvema letoma.

V težki kovinarski industriji je bilo treba računati za ostruženje enega valja, dolgega meter in v premeru 90 mm leta 1914 še sedem delovnih ur, 1932 pa samo še dve uri.

Za izdelavo enega vretena, dolgega en meter in s premerom 25 mm je bilo leta 1914 potrebna še delovna doba celih štirih ur, leta 1932 pa samo še pol ure.

Celo najbolj konzervativna oblika gospodarstva, to je poljedelstvo, je zdaj prežeta od tehnike in se modernih tehničnih pripomočkov poslužuje v polni meri. V poljedelstvu se danes porabi več kakor še enkrat toliko dušika in 58 odstotkov več kalija kakor pa pred vojno, in to je pripomoglo in dovedlo tudi do porasta svetovne produkcije pšenice od 83 milijonov ton na 103 milijone ton.

Na ta način se produkcija povečuje in olajšuje. Posledica vsega tega pa je pri današnjem načinu gospodarstva namesto večjega blagostanja delovnega ljudstva in človeštva sploh, vedno večja brezposelnost, ko je za isto količino produkcije potrebnih veliko manj delovnih sil in delovnih ur, kakor pa prej. Ta racionalizacija in nje — vsaj po današnjem produkcijskem načinu — nujna posledica brezposelnost povzročata vedno večje gorje na svetu. Odpomoči za to bo treba ne le najti, nego jo tudi izvesti, kajti šele tedaj bodo »uspehi« racionalizacije res uspehi v blagor človeštvu, ne pa v njeja prokletstvu. (Cv. K.)

Svet po dvajsetih letih.

Dejanje in nehanje predvojne dobe se vedno bolj in bolj oddaljuje od nas in vedno težje se nam je spominjati na one minule »zlate« čase. Danes zagovarjajo in se bore v gospodarstvu za teorije, ki so bile premagane že pred 100 in več leti s propadom merkantilizma in sličnih zgodnje-kapitalističnih gospodarskih metod. K osveženju spomina in da omogočimo majhno primero, prinašamo spodnji pregled, ki so ga priobčila gospodarska poročila švicarskega bančnega društva (Wirtschaftsberichte des Schweizerischen Bankvereines):

Pred vojno:

Zlata valuta.
Svoboden promet z devizami.
Zmerne carine, predvsem fiskalnega značaja in izvora.

Prost uvoz.
Zakon o ponudbi in povpraševanju ureja cene iz proizvodnje.

Nizka obrestna mera in ozka zveza med denarnimi stopnjami na določeno dobo.

Državne finance v splošne zdravje.

Sorazmerno zmerne javne in zasebne zadolžitve. Posojila se sklepajo praviloma samo v produktivne svrhe.

Zmerna fiskalna (davčna) obremenitev. Praviloma dobra razdelitev davkov v srednje in neposredne in primerno sorazmerje med obema vrstama davkov.

Enostaven življenjski način oz. gospodinjstvo, ki pa je vsaki družini vendar omogočalo vsaj dostojno življenje.

Pogodbena zvestoba.

Dandanes:

Valuta zlatih deviz ali pa valutni razkroj.

Vse mogoče omejitve plačilnega prometa s tujino.

Prekomerne obrambne carine.

Kontingencija uvoza.

Zavarovane in vezane cene omogočajo in pospešujejo nezdružive razmere v produkciji (proizvodnji).

Sodrug!

Kupujte in zahtevajte povsod kruh in pecivo iz **Prve delavske pekarnice, r. z. z. o. z., podružnica v Ljubljani**, Postojnska ulica 11, desno. Telefon 31-71.

Sodružice!

Popolnoma različen razvoj obrestne mere pri pokazu ali terminu; pri posojilih vladajo pogoji, ki bi bili preje veljali kot oderuški.

Državne finance skoro povsod v ne-redu.

Prekomerna javna ali zasebna preza-dolžitev in posojila so uporabljana zelo čes-to za povsem nesporno neproduktivne na-mene in svrhe.

Prekomerna fiskalna (davčna) obreme-nitev v vseh državah.

Drago gospodarjenje zaradi etatizma in protekcionizma.

Pogosti prelomi pogodb.

Po teh preteklih dvajsetih letih so se gospodarstve in politične razmere bistveno izpremenile. Ta vtis nam nudi nesporno gornja primerjava. Na žalost v tej primer-javi ni mogoče ugotoviti nikakšnega obrata na boljše, nego v marsičem, če ne sploh povod, samo na slabše. Kapitalizem je za-jela kriza, iz katere se skuša izvleči in iz-mazati z obupnimi sredstvi, ki jih večinoma vidimo zgoraj. Ali pri vsem tem pa plaču-jejo nižji, nepremožni delovni sloji v vseh državah ceho in poslabšanje njih življen-skega položaja menda tudi nima mej.

(Cv. K.)

STROKOVNI VESTNIK.

RUDARJI.

Kongres Zveze rudarjev Jugoslavije

V nedeljo, dne 23. aprila t. l. se je vršil v dvorani Delavskega doma v Trbovljah IV. redni kongres Zveze rudarjev Jugosla-vije.

Pred kongresom se je vršilo ob 9. uri dopoldne manifestacijsko zborovanje član-stva ZRJ podružnic Trbovlje, Zagorje in Hrastnik, pri katerem je sodelovala trbo-veljska rudniška godba in pevska odseka »Svobode« Trbovlje in Hrastnik.

Za to zborovanje je vladalo med član-stvom ZRJ veliko zanimanje, in sicer prvič iz razloga radi okolščin, v katerih se vrši in drugič pa radi tega, ker nasprotniki tako radi trde o malostevilnosti članstva ZRJ. Čeprav je bil ta dan vojni razpored, kateri je nekaj članov zadržal, je vendar udelež-ba bila jako dobra. Nekaj nasprotnih ele-mentov se je sicer želelo utihotapiti ali ču-ječnost rediteljev vratarjev jim je to pre-prečila.

Ob pol 10. uri otvori s. predsednik I. Kamnik zborovanje, nakar zaigra godba delavsko himno, katero so navzoči stoje poslušali. Nato je pozdravil kongres v imenu trboveljske podružnice ZRJ s. F. Pliberšek in v imenu »Svobode« podružnica Trbov-lje pa s. Klenovšek, nakar je zapel pev-ski zbor »Svobode« »Dani se« in pevski zbor »Svobode« Hrastnik pa »Slava delu«.

Nato je dobil besedo s. M. Čobal, ki je pozdravil kongres v imenu Delavske zbor-nice. V svojem temperamentnem govoru je na kratko orisal začetne težave, s katerimi se je imelo delavsko gibanje posebno v Tr-bovljah boriti, preden se je dokopalo tako daleč, da danes vsaj pod lastno streho lah-ko zboruje, medtem ko so naši predniki, med katere spada tudi sam, morali skrivo-ma in po gozdih širiti idejo delavske so-lidarnosti. Buren aplavz, katerega so mu navzoči dali, je bil dokaz, da so njegove besede zadele v živo.

Nato je v imenu Ujedinjenog Radničkog Sindikalnog Saveza Jugoslavije v Beogradu pozdravil kongres centralni tajnik s. B. Krekić, ki je nato v enournem jako dobro zasnovanem govoru obrazložil zgodovino delavskega gibanja in njegovo ulogo v da-nasnji družbi. Povdarjal je vso krizo seda-njega gospodarstva, omenjal reakcijo, v ka-tere službi fašizem skuša zavirati gospodar-ski razvoj, kar se mu pa ne more posrečiti, zakaj gospodarski in politični red nosi svo-jeja naslednika — socializem — že v sebi. Kljub temu, da naše delavstvo ni vajeno srbohrivaščine, so mu navzoči jako pazno sledili in že med govorom pritrjevali, kar je znak, da so ga dobro razumeli.

Za njim je pozdravil kongres v imenu Strokovne komisije s. J. Golmajer, ki se je dotaknil sedanjega težkega položaja, v ka-terem žive rudarji, kar pa ne sme voditi v obup, temveč nasprotno, sedanji položaj mora biti šola za rudarje, iz katerega se imajo učiti, da bodo njih borbe v prihodnosti uspešnejše.

V končnem govoru je s. J. Arh orisal delo v pretečeni poslovni dobi. Omenjal je

VII. (XIX.) DELAVSKI PROSVETNI VEČER „SVOBODE“ IN „ZARJE“

se bo vršil v TOREK, 16. MAJA 1933 ob 20. uri v dvorani De-lavske zbornice v Ljubljani.

Ta večer bo v letošnji sezoni poslednji in bo po SVOJI PE-STROSTI, LEPOTI IN UMETNOSTI NA VIŠINI.

Sodeluje govorni zbor »Svobode« z dvema lepima komadoma v režiji Mile Klopčiča. Del. godba »Zarja« zaigra tri NOVE DE-LAVSKE SKLADBE. Koncertna pevka Štefanija Vukova-Fran-kovska zapoje s pomnoženim radiosalonskim orkestrom krasen Straussov valček z besedilom Mile Klopčiča »POMLADNI GLA-SOVI« in arijo VIOLETTE iz I. dejanja Verdijeve opere »Tra-viata«. Operni pevec Pugelj zapoje več lepih arij. Roza Lubeč za-igra na violino, pevski zbor »Sava« pa zapoje več pesmi. Sodrug Skuk bo recitiral.

Večer bo lep, in kakor že rečeno, poslednji v tej sezoni.

Sodrug, sodružice, SKRBITE, DA BO PRIŠLO ČIM VEČ DELAVCEV IN DELAVK NA TO DELAVSKI PROSVETNI VE-ČER, na svoj prosvetni večer. Saj je vstopnina zelo nizka, toliko, da se krijejo takse in davki. Sedeži po 3 in 2 Din, stojišča po 1 Din.

vse težave, s katerimi se je imelo boriti vodstvo Zveze in članstvo, če je hotelo, da organizacija pod težo gospodarske krize in pa ob navalu nasprotnikov, kateri smatrajo ravno sedanji čas za primeren, da se ukoro-ninijo med delavstvom. Ali današnje zbor-ovanje in pa poročilo uprave, ki je poda-no za kongres dokazuje, da se nakane na-sprotnikov niso izpolnile in Zveza ima da-nes možnost, da pokaže, da se je njen po-ložaj med rudarji še zboljšal!

V nadaljnjem svojem govoru se je do-taknil novega pravilnika o bratovskih skladnicah in predvsem pa današnjega položaja, v katerega je došlo delavstvo vsled dolgega praznovanja šihov in vednih redukcij. Predložil je tozadevni resoluciji, ki sta se poslali na kr. vlado in kateri pri-občimo prihodnjic.

S tem je bilo to impozantno zborovanje zaključeno in zopet je zaorila delavska pesem hrastniških pevcev, kateri so svojo ulo-gu nadvse izbornu izvršili. Z najlepšim uti-som, globoko vero v vstajenje delovnega ljudstva in s ponosom v srcih, da je raz-redna zavest med rudarji kljub vsemu na pohodu, se je članstvo razšlo.

Ob 2. uri popoldne je pričel kongres z nadaljnjim delom. Poročilo uprave je bilo odobreno s soglasno zaupnico. Pri volitvah v novo upravo so bili izvoljeni večinoma prejšnji člani uprave.

Pri točki organizacija se je pri razpra-vi o prispevkih z večino sklenilo, da osta-ne v pogledu prispevka in prostih znamk pri sedanjem sistemu.

Na predlog s. J. Ipavca je bilo soglasno sklenjeno, da se uvede nov prostovoljni pla-čilni razred s tedenskim prispevkom 5 di-narjev. Uprava pa ima nalog, da do pri-hodnje seje izdelata načrt tudi glede dajatev tega razreda.

Nadalje se je tudi sklenilo, da se pra-vilnik Zveze spremeni v toliko, da pride že na vsakih 100 članov 1 delegat in da so zastopane vse podružnice.

Kongres je bil na višku in je kakor dopoldne, tako tudi popoldne pokazal, da je Zveza na znotraj in na zunaj zdrava, da se v njej udeležujejo ljudje s čisto nese-bičnostjo, veliko požrtvovalnostjo in globo-ko vero v zmago delavskega razreda.

Anketa v zadevi redukcij rudarjev.

Rudarji v revirjih protestirajo.

Z ozirom na številne redukcije, ki so se v pretečenem mesecu izvršile pri TPD, je Zveza rudarjev Jugoslavije zaprosila De-lavsko zbornico, da posreduje pri banki upravi, da le-ta skliče anketo, ki naj raz-pravlja o položaju, kateri je nastal v revir-jih vsled redukcij.

Banka uprava je sklicala to anketo za četrtek, dne 27. aprila t. l., v palači ban-ske uprave. Na anketi je bila zastopana bankarska uprava z g. banom na čelu, nadalje rudarska oblast, zastopniki delavstva, De-lavska zbornica in Trboveljska premo-gopna družba.

Na tej anketi so zastopniki delavstva orisali vsó grozo bede, ki vlada med rudar-ji vsled praznovanja šihov in številnih re-ducirancev, katerih mnogi padejo v breme še zaposlenih. To stanje pa se bo z novimi redukcijami še brezprimerno poslabšalo.

Zato so zastopniki delavstva zahtevali za prepričitev najhujšega, da se izvede slede-če: 1. Ako je absolutno nemogoče redukcije popolnoma preprečiti, potem se naj pri vseh rudnikih točno ugotovi one, kateri so v sta-nju se preživljati, tudi če niso pri rudniku zaposleni; 2. natančno se naj ugotovi vse one, ki so za upokožitev sposobni, vse osta-le pa se naj nazaj sprejme, pa čeprav mora zato vse delavstvo še več praznovati.

To stališče je bilo primerno utemeljeno in odobreno od g. bana in rudarskega gla-varja. Nato se je vprašalo zastopnika TPD, da se izjavi glede tega stališča delavstva. Zastopnik družbe je nato izjavil, da družba vztraja na sklepu, da se redukcije s 30. apr-ilom izvedejo, vendar pa bo povedal stali-šče delavstva na seji upravnega odbora TPD, katera se bo vršila v sredo, dne 3. maja.

Na tej anketi je bila tudi izvoljena ko-misija, katera bo imela nalog, da na licu mesta ugotavlja socialne razmere delav-stva. Govorilo se je tudi o preselitvi naših rudarjev v ostale rudnike v državi, o čem-mur se pa ni moglo nič konkretnega skle-niti, ker se mora še prej minister za rube in šume izjaviti, v koliko bi bila ta zaposli-tev kje mogoča.

Nato je II. skupina rudarske zadru-ge sklicala zborovanja v Trbovljah, Zagorju in Hrastniku, na katerih sta podala obširno poročilo o anketi s. J. Arh in s. F. Pliber-šek. Ogromna udeležba rudarjev in njih svojcev je pričala o grozni ogorčenosti in obupu, ki so ga povzročile te nove reduk-cije med rudarji. Če upoštevamo ogromno število onih, ki so že sedaj bili brezposelni in bodo, ki je vladala med še zaposlenimi, katerih velik del bo sedaj postal brezposeln, potem si lahko predstavljamo vso grozo obstoječih razmer.

Brezizrazni obrazi gladnih tisočev ru-darjev, žen in otrok so klicali na teh shod-ih ponovno in odločno: **Dela in kruha ho-čemo!**

Upamo, da bo državna oblast to razu-mela in uredila tako, da bo zaščiteno pre-dvsem zdravje in življenjski obstoj našega delavstva — in ne samo interesi inozem-skega kapitala.

Kaj pri Trboveljski res odločuje samo dividenda tujim delničarjem? Ze svoj čas smo poročali, kako je neki narodni poslanec izjavil v Zagorju, da so vsi ukrepi TPD storjeni samo zaradi tega, ker zahtevajo delničarji v Parizu nespremenjene dividen-de (menda kar po 35%?). Tako poročilo smo čitali spet te dni v »Jutru« od njenega lastnega dopisnika, ko poroča v soboto, dne 22. t. m., v članku »Obup zagorskih rudar-jev« tudi tole: »... Res bo pač to, da si vodstvo TPD še ni na jasnem, kako naj gos-podari v bodoče, da ustreže delničarjem. Vrste se konference, razgovori, uganjanja in kalkulacije, da bi ostal volk sit in koza ce-la...« Torej, rudarji, tako je: Odločujoča je samo dividenda delničarjev, ki morda niti ne vedo, kje so Trbovlje, Zagorje in Hrastnik. Ali boste pustili to še naprej veljati? In ali oblast res ne more ničesar ukreniti, da bi se delničarski moloh zado-voljil tudi z manjšimi ali sploh nobenimi dividendami kakšno leto, če to ne gre, ali pa če mora zaradi dividend gladovati ti-soče delavcev, žena in nedolžnih otrok?! Rudarji pa naj si vtisnejo gornjo kapitali-stično moralo dobro v spomin, da se bodo znali vsekar in povsod ravnati.

MONOPOLCI.

Iz seje Upravnega odbora Podružnice Saveza radnika-ca monopolskih preduzeč i p. h. v Jugoslaviji Ljubljana za mesec april 1933:

Udeleženi vsi odborniki (eden opravi-čeno izostal). Razpravljalo se je o točkah: Proslava 1. maja.

Splošni položaj v tovarni. Čitanje dopisov ter pripombe k istim. Razni slučajji.

Sklenilo se je:

Glede proslave delavskega praznika 1. maja se je po daljši debati sklenilo, da se letos naše članstvo pozove, naj pride na delo v dokaz, da hoče delavstvo imeti pol-no svobodo manifestacij in zborovanj z za-htevo izboljšanja delavskega položaja — kar je pravi smisel tega delavskega prazni-ka — ne pa samo drobtinice tega, ker je vsako zborovanje prepovedano.

Kar se tiče splošnega položaja v tovar-ni, se je vsestransko preresetalo istega ter so se vzeli na znanje gotovi socialni pred-logi.

Pri čitanju dopisov je odbor vzel iste na znanje ter uvidel, da se je naš položaj premaknil precej dalje iz mrtve točke prejšnjih let.

Pod »Razni slučajji« so padli razni pred-logi v razmotrivanje, pri katerih bo itak odločevalo udeleževanje članov samih, ker se bodo isti predložili članstvu na sestanku v pregled.

Sodrug in sodružice, v zaupanju, v skupnosti in vztrajnem delu ter z zavednost-jo pravega delavca — naprej v boljšo bo-dočnost! Družnost! Odbor.

BRIVCI.

Brivsko in lasničarsko delavstvo.

Članski sestanek podružnice Zagreb je bil 21. aprila 1933 v Delavski zbornici z dnevnim redom: 1. Anketa o odpiranju in zapiranju obratov, delavnic in trgovin. 2. Položaj neorganiziranih. 3. Izdaja novih članskih legitimacij. 4. Ustanovitev zvezine knjižnice. 5. Razno.

O 1. in 2. točki dnevnega reda je go-voril sodrug Trbanj, ki je obširno obrazlo-žil potek ankete in načrt Naredbe, v kolik-or se nanaša na brivsko-lasničarsko po-možno osebo. Povedal je, kakšne predloge je glede tega stavil Savez, to je nedeljski počitek in 8urnik ter se pričakuje sedaj odlok banske uprave.

Nadalje je orisal položaj neorganizira-nih brivskih in lasničarskih pomočnikov in pomočnic, njihovo pomanjkanje tovariške zavednosti in pojma solidarosti, škodo, ki jo trpe zato vsi, tudi organizirani. Pozval je navzoče, naj vsak v svoji okolici dela, da se organizirajo vsi tovariši in tovarišice v Savez in da se tako potem kot močna celota lahko borimo za izboljšanje svojega položaja.

Občni zbor ljubljanskega brivsko-lasni-čarskega delavstva v Ljubljani se je vršil 7. aprila 1933 ob lepi udeležbi članov in članic ljubljanske brivsko-lasničarske or-ganizacije. Navzoč je bil tudi zastopnik cen-trale iz Zagreba, ki je pozdravil zboroval-ce in obrazložil pomen organizacije. Od Strokovne komisije sta govorila ss. Golma-ier in Vuk. Poročilo o delovanju podružni-ce je podal tajnik izčrpano in je bilo videti, da vkljub raznim težočam, podružnica do-bro deluje. Kot samostojna organizacija je v zvezi z centralo in dela na tem, da se potrdi pravila Saveza, da bo tako tudi po pravih član celote brivsko-lasničarskega pokreta Jugoslavije. Vsem ljubljanskim to-varišem in tovarišicam in tudi ostalim v Celju, Mariboru, Ptujju in drugod, kličemo, organizirajte se! Ustvarimo močno svojo fronto. Brivski pomočniki.

Kultura.

Živojin Cvetković: Karl Marx, njegov život i rad. Lična brošurica s 40 strani, ce-na 5 Din. Izdalo »Radničko Jedinstvo« v Beogradu.

Milica Ž. Cvetković: Savremena žena i njena socialna uloga, cena 5 Din, 32 stra-ni. Izdalo »Radničko Jedinstvo« v Beogra-du. Cvetković poljudno razpravlja o delav-ski ženi in njeni ulogi.

Socialna Misao br. 4 je izšla in prima-ša zanimive članke Mirko Kus-Nikolajeva, Ernesta Tollerja in drugih.

Džepna biblioteka, ki izhaja v Zagrebu, je izdala knjižico Theodora Balka: Neka pa-muk govori... (Naj govori bombaž.) Cena knjižice je 4 Din. V knjižici se poljudno raz-pravlja o bombažu, kako postopajo z njim špekulant in kako je železnica Turksib v Turkestanu omogočila sajenje bombaža na veliko, kar je zadalo bombažnim špekulan-tom, posebno v Ameriki nepričakovan uda-rec. Žetev je bila 2 milijona bal, torej za 50 odstotkov več, nego 1930. leta.

»V znamenju Halleyeve repatice« je le-pa povest, ki jo je napisal pisatelj Iv. Vuk, a izdala uprava »Delavca«. Povest je tudi ilustrirana. Broširana knjiga stane 16 Din, vezana 25 Din. Naročajte!

ADRIA

prašek za pecivo je res izvrsten domač izdelek.

Vaša dolžnost je, da ga ob vsaki priliki zahtevate!